

Opinia Komitetu Regionów „europejski plan naprawy gospodarczej a rola władz lokalnych i regionalnych”

(2009/C 200/04)

KOMITET REGIONÓW

- Z zadowoleniem przyjmuje wyraźny komunikat, który przekazał przewodniczący KE Barroso podczas szczytu G-20 w Londynie 2 kwietnia 2009 r., podkreślając znaczenie pięciu skoordynowanych działań na rzecz naprawy gospodarczej: światowej koordynacji bodźców fiskalnych, utworzenia trwałego popytu za pomocą bodźców budujących zaufanie, po trzecie potrzeby bodźca do globalnego ładu, po czwarte bodźców handlowych i wreszcie bodźców do rozwoju i do przeciwdziałania zmianom klimatu.
- W obliczu oczekiwanych niesymetrycznych skutków kryzysu w różnych regionach podkreśla znaczenie celu spójności terytorialnej w kontekście proponowanych środków służących ochronie lub tworzeniu miejsc pracy i pobudzaniu działalności gospodarczej.
- Popiera podejście Unii Europejskiej, aby zapewnić ogromne wsparcie potrzebne do naprawy gospodarczej — zarówno poprzez starania o zwiększenie siły nabywczej, jak i poprzez działania w zasadniczych dziedzinach strategii lizbońskiej (konkurencyjność i innowacyjność, zrównoważony rozwój i spójność społeczna).

Sprawozdawca: Dietmar BROCKES (DE/ALDE), członek parlamentu krajowego Nadrenii Północnej-Westfalii

Dokument źródłowy

Komunikat Komisji do Rady Europejskiej — *Europejski plan naprawy gospodarczej*

COM(2008) 800 wersja ostateczna

I. UWAGI OGÓLNE

KOMITET REGIONÓW

1. Jest w najwyższym stopniu zaniepokojony gwałtownym pogorszeniem sytuacji ekonomicznej w państwach członkowskich UE oraz w ich regionach i gminach, jak również tym, że kryzys wywarł ogromny wpływ na całą gospodarkę światową.

2. Wyraża zadowolenie, że Komisja Europejska szybko przedstawiła pakiet na rzecz naprawy gospodarczej w odpowiedzi na światowy kryzys finansowo-gospodarczy i jednocześnie zauważa, że prognozy ekonomiczne, na których ten pakiet się opiera, już zostały skorygowane w dół na skutek rozwoju sytuacji.

3. Z zadowoleniem przyjmuje wyraźny komunikat, który przekazał przewodniczący KE Barroso podczas szczytu G-20 w Londynie 2 kwietnia 2009 r., podkreślając znaczenie pięciu skoordynowanych działań na rzecz naprawy gospodarczej: światowej koordynacji bodźców fiskalnych, utworzenia trwałego popytu za pomocą bodźców budujących zaufanie, po trzecie potrzeby bodźca do globalnego ładu, po czwarte bodźców handlowych i wreszcie bodźców do rozwoju i do przeciwdziałania zmianom klimatu.

4. Podkreśla, że światowy kryzys finansowy i gospodarczy jest jedynie sprawdzianem gospodarki wolnorynkowej. Dlatego też wzywa tych, którzy ponoszą odpowiedzialność w dziedzinie gospodarki, do zdecydowanej i opanowanej reakcji na kryzys oraz do tego, by dodawali obywatelom odwagi, dając im dobry przykład.

5. Ostro krytykuje ryzykowne działania sektora finansowego, które widać było w tym, że posługiwano się wsparciem finansowym i instrumentami pochodnymi, takimi jak instrumenty finansowe oparte na długu (*collateralised debt obligations, CDO*), papiery wartościowe zabezpieczone aktywami i transakcje swap ryzyka kredytowego (*credit default swaps, CDS*), wykorzystując brak nadzoru ze strony krajowych, europejskich i międzynarodowych władz i instytucji nadzorczych oraz słabość przepisów finansowych.

6. Wzywa Komisję Europejską i państwa członkowskie do aktywnego działania na rzecz pełnej i skutecznej reformy całego systemu finansowego (w tym bankowości inwestycyjnej, funduszy hedgingowych i *private equity*) w zbliżających się rozmowach dotyczących nowego światowego porządku finansowego. Dzięki temu będzie można uniknąć powtórzenia się takich nieodpowiedzialnych działań. Reforma taka musi objąć następujące elementy:

— koniec systemu banków pośredniczących (*conduit banks*) i ustalenie dla instytucji finansowych obowiązkowych kwot kapitału podstawowego zabezpieczających przed kryzysem,

— zakaz używania takich instrumentów pochodnych, które, ze względu na swoją strukturę, nie mogą podlegać regulacjom lub też mimo regulacji zawierają nieprzewidywalne ryzyko systemowe,

— zakaz stosowania systemów motywacyjnych w sektorze finansowym (premie, ulgi podatkowe itd.), które zachęcają do podejmowania ryzyka systemowego,

— wprowadzenie oficjalnego statutu agencji ratingowych i międzynarodowego nadzoru takich instytucji.

7. Jest bardziej niż kiedykolwiek przedtem przekonany, że gospodarka realna i jej system finansowy powinny służyć ludziom. Uważa, że zakres przepisów i nadzoru (zwłaszcza zasad w ramach Umowy Kapitałowej Bazylea II) musi zostać rozszerzony na wszystkie podmioty systemu finansowego, w tym również fundusze hedgingowe, fundusze *private equity* i inne nieregulowane podmioty finansowe.

8. Uważa, że strukturalne i fundamentalne reformy światowego systemu finansowego są tak samo ważne jak środki na rzecz ożywienia koniunktury podejmowane przez UE i państwa członkowskie w związku z obecnym kryzysem finansowym. Odbudowa zaufania do rynków finansowych pozwoli uniknąć trwałej utraty zaufania do całej gospodarki rynkowej. Zaufanie to można przywrócić jedynie poprzez jasne, skuteczne oraz zrozumiałe i szeroko rozpropagowane korygowanie zawirowań na niektórych rynkach finansowych.

9. Uważa, że niezwykle czasy wymagają zastosowania nadzwyczajnych środków. Chodzi obecnie o to, by działać szybko, porzucić rutynowe schematy myślenia i przestrzegać uaktualnionej wersji kryteriów z Maastricht oraz uelastyczyć kryteria paktu stabilności i wzrostu dotyczące finansów publicznych (dług publiczny i deficyt budżetowy).

10. W obliczu oczekiwanych niesymetrycznych skutków kryzysu w różnych regionach podkreśla znaczenie celu spójności terytorialnej w kontekście proponowanych środków służących ochronie lub tworzeniu miejsc pracy i pobudzaniu działalności gospodarczej.

11. Odnotowuje, że większość usług publicznych wywierających najbardziej bezpośredni wpływ na zdolność ludności do stawienia czoła światowemu kryzysowi gospodarczemu stanowią usługi oferowane przez państwa członkowskie i ich samorzady terytorialne, lecz ze względu na poważne ograniczenia budżetowe w państwach członkowskich ich samorzady będą mogły wypełnić swoją funkcję jedynie w ograniczonym stopniu; jednakże, nawet w takich warunkach, należy przestrzegać zasad państwa prawa w całej Unii Europejskiej i w każdym państwie członkowskim, gdyż stanowią one podstawę zaufania obywateli do władzy publicznej.

Ogólna ocena europejskiego planu naprawy gospodarczej

12. Z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja Europejska szybko i z determinacją opracowała plan naprawy gospodarczej, aby zatrzymać spiralę spadku koniunktury.

13. Podkreśla, że państwa członkowskie UE muszą w obliczu kryzysu działać jako Wspólnota i nie mogą pozwolić sobie na zachowania nacjonalistyczne i protekcyjnistyczne.

14. Podkreśla zatem potrzebę ścisłej koordynacji w ramach Wspólnoty i zdecydowanie europejskiego podejścia, które zapewni wspólne ramy dla działań podejmowanych na szczeblu krajowym, w zależności od sytuacji ekonomicznej i możliwości budżetowych każdego z państw członkowskich. Wyraża zdecydowany pogląd, że fakt, iż niektóre rządy państw członkowskich utrudniają samorządom lokalnym pełnienie podstawowych funkcji, w znacznym stopniu uniemożliwia osiągnięcie celów lizbońskich tym państwom w szczególności, a całej Unii Europejskiej w szerszym ujęciu, oraz pogłębia rozbieżności w poziomie rozwoju między poszczególnymi regionami europejskimi.

15. Popiera propozycje dotyczące inwestowania w projekty związane z energią i infrastrukturą szerokopasmową przedstawione przez Komisję Europejską jako element wdrażania planu naprawy gospodarczej UE zatwierdzonego przez Radę Europejską w grudniu 2008 r. i w marcu 2009 r. Uważa jednak, że zarówno ograniczenie marginesu swobody Komisji do niewykorzystanych kwot z budżetu UE jak i nadmiernie przeciągające się negocjacje z państwami członkowskimi w sprawie wykorzystania tych pieniędzy podkreślają potrzebę strukturalnej reformy budżetu UE, a w szczególności zwiększenia jego elastyczności. KR zwracał już na to uwagę w opinii w sprawie śródkreślowego przeglądu budżetu ⁽¹⁾.

16. Popiera podejście Unii Europejskiej, aby zapewnić ogromne wsparcie potrzebne do naprawy gospodarczej — zarówno poprzez starania o zwiększenie siły nabywczej, jak i poprzez działania w zasadniczych dziedzinach strategii lizbońskiej (konkurencyjność i innowacyjność, zrównoważony rozwój i spójność społeczna).

17. Z zadowoleniem przyjmuje zaangażowanie w odnowioną strategię lizbońską na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, wyrażone przez Radę Europejską w dniach 19–20 marca 2009 r., i podkreśla jak bardzo aktualne są obecne prace nad przyszłością strategii na rzecz wzrostu i zatrudnienia po roku 2010. W tym kontekście przypomina, że Komitet Regionów postanowił rozpocząć konsultacje z europejskimi samorządami lokalnymi i regionalnymi w sprawie przyszłości strategii na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia po roku 2010 ⁽²⁾.

18. Z zadowoleniem przyjmuje bezpośrednie uznanie przez Radę Europejską w dniach 19–20 marca 2009 r. priorytetu, jakim jest zajęcie się społecznymi skutkami kryzysu przez „pobudzanie zatrudnienia, w szczególności przez propagowanie nabywania nowych umiejętności wymaganych w nowych miejscach pracy” oraz „solidarność i ułatwianie systemom ochrony socjalnej odgrywania w pełni ich roli automatycznego stabilizatora” (pkt 19 konkluzji).

19. Wyraża ubolewanie, że Rada Unii Europejskiej na posiedzeniu w dniach 19–20 marca 2009 r. w Brukseli nie uznała wyrażenia znaczenia władz lokalnych i regionalnych w walce z kryzysem gospodarczym.

20. Wzywa Komisję do zaangażowania się w międzynarodowe negocjacje na rzecz stworzenia trwałego nowego porządku i stabilizacji światowych systemów finansowych.

21. Jest przekonany, że programy inwestycji publicznych i zachęt finansowych opracowane w celu wsparcia odnowy gospodarczej muszą także pomagać w dalszym przechodzeniu na gospodarkę niskoemisyjną oraz wzywa Komisję i państwa członkowskie do odpowiedniego ukształtowania ich planów i programów naprawy gospodarczej. Obecny kryzys finansowy nie może przekreślić realizacji celów UE dotyczących przeciwdziałania zmianom klimatycznym w okresie po 2012 r.

22. Apeluje do państw członkowskich o szybkie opracowanie krajowych programów naprawy gospodarczej i zapewnienie odpowiednich środków na ich realizację — o ile takie programy jeszcze nie obowiązują.

23. Opracowując krajowe plany naprawy gospodarczej, należy dokładnie ocenić wpływ proponowanych przez nie środków służących dokonywaniu oszczędności na sytuację gospodarczą i społeczną kraju w dłuższej perspektywie. Nieprzemysłane środki, umożliwiające poczynienie niewielkich oszczędności, mogą przynieść więcej strat niż korzyści, a straty te mogą się z czasem jeszcze powiększyć. Z drugiej strony należy także uwzględnić oddziaływanie zadłużenia na możliwości kształtowania budżetu państwa, dlatego też należy rozważyć konieczność i opłacalność każdego pojedynczego wydatku.

24. Usilnie nawołuje do wykorzystywania środków z funduszy strukturalnych, aby przyspieszyć inwestycje i zmodernizować infrastrukturę Europy.

25. Wzywa Komisję i państwa członkowskie do zaproponowania dodatkowych elastycznych rozwiązań w ramach funduszy strukturalnych UE, które pomogą w przezwyciężeniu obecnych trudności w dostępie do współfinansowania z sektora publicznego i prywatnego.

26. Zwraca się do Komisji o sprawdzenie, w jaki sposób można by poprzez doraźnie odstępstwa zniwelować mechanizmy tkwiące w uregulowaniach finansowo-budżetowych, które w obecnych okolicznościach mogą pogłębiać kryzys.

⁽¹⁾ CdR 16/2008 fin.

⁽²⁾ <http://www.cor.europa.eu/pages/EventTemplate.aspx?view=folder&id=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63cae7&sm=bb54a097-28c8-4025-88cc-b9f8a63cae7>.

27. Apeluje do państw członkowskich, zwłaszcza tych należących do strefy euro, o to, by rozważyły możliwość ustanowienia pożyczki europejskiej i inne rozwiązania gwarantowane wspólnie przez wszystkie państwa członkowskie.

28. Popiera niedawną propozycję Komisji, aby zwiększyć elastyczność europejskiego funduszu dostosowania do globalizacji, dzięki czemu można by skutecznie wykorzystywać ten instrument do łagodzenia negatywnych skutków kryzysu na rynkach pracy. Przypomina w tym kontekście, że już w swej pierwszej opinii w sprawie EFG z roku 2006 sugerował wprowadzenie wielu proponowanych obecnie przez Komisję zmian i cieszy się, że sugestie te są obecnie uwzględniane.

Regionalny i lokalny wymiar kryzysu gospodarczego

29. Wskazuje na liczne przedsięwzięcia w zakresie bliskiej obywatelom infrastruktury publicznej i na projekty rozwoju, które odpowiednie władze realizują na szczeblu regionalnym i lokalnym. Stanowią one jedną trzecią wydatków sektora publicznego i ponad dwie trzecie inwestycji publicznych w całej UE.

30. Pragnie zwrócić uwagę na fakt, że wiele samorządów lokalnych i regionalnych zaangażowało się w ostatnich latach w transgraniczne umowy dotyczące leasingu kluczowej infrastruktury; wiele z tych umów jest obecnie zagrożonych z powodu kryzysu finansowego i niewystarczających informacji, które leżały u ich podstaw. Wiele z nich w dalszym ciągu niesie ze sobą niedające się oszacować ryzyko finansowe i prawne i dlatego może okazać się, że potrzebne są uzgodnione działania w celu ograniczenia potencjalnie bardzo szkodliwych konsekwencji, jakie problemy spowodowane takimi umowami mogą przynieść obywatelom.

31. Apeluje do Rady, Komisji oraz państw członkowskich o uwzględnienie znaczącej roli władz lokalnych i regionalnych w przezwyciężaniu słabej koniunktury i kryzysu gospodarczego. Apeluje do państw członkowskich o unikanie bezpośrednich cięć budżetu samorządów lokalnych, które już ucierpiały w wyniku zmniejszonych na skutek kryzysu gospodarczego dochodów.

32. Zwraca uwagę na dobre praktyki niektórych państw członkowskich, które niezależnie od sytuacji gospodarczej potrafiły znaleźć sposób na to, aby wspierać samorządy lokalne i rekompensować rosnące zapotrzebowanie na usługi publiczne, udostępniając samorządom lokalnym dodatkowe pożyczki i finansowanie.

33. Zwraca uwagę, że w przeszłości próby konsolidacji podejmowane kosztem publicznych inwestycji netto prowadziły do uszczuplenia kapitału publicznego. Dlatego dziś trzeba nadrobić braki w inwestycjach publicznych przede wszystkim na poziomie lokalnym i regionalnym — w infrastrukturę publiczną, drogi, przedszkola, szkoły, uczelnie, szpitale, okablowanie szerokopasmowe oraz w efektywność energetyczną. Z drugiej strony należy wzmocnić wysiłki na rzecz konsolidacji mające ograniczyć wydatki konsumpcyjne, aby zapobiec zadłużeniu i pozostawić przyszłym pokoleniom swobodę działania.

34. Wzywa Komisję do przedstawienia wniosku dotyczącego zasad przyznawania mikrokredytów w UE. We wniosku tym powinny zostać określone podstawowe kryteria przyznawania mikrokredytów, aby uniknąć wszelkich zakłóceń konkurencji i ułatwić uzyskanie transgranicznego dostępu do mikrokredytów i współfinansowania z budżetu UE. W tym kontekście Komitet Regionów popiera inicjatywę JASMINE przedstawioną przez Komisję Europejską i Europejski Bank Inwestycyjny we wrześniu 2008 r.

Wkład władz regionalnych i lokalnych w przezwyciężenie kryzysu

35. Podkreśla, że działania napędzające koniunkturę muszą być podejmowane na wszystkich regionalnych szczeblach UE, zgodnie z zasadą pomocniczości. Zasadniczo przydatne są dodatkowe działania, które można szybko wdrożyć, aby w krótkim czasie zwiększyć popyt. W niezwłocznym rozpoczęciu takich działań pomogłoby m.in. zaliczkowanie unijnych środków wsparcia.

36. Zwraca przy tym uwagę, że działania te muszą być celowe także w dłuższej perspektywie, a jednocześnie skuteczne w kontekście strategii lizbońskiej. Nie tylko same działania, ale też wynikające z nich później dalsze koszty powinny być możliwe do sfinansowania.

37. Zwraca się do Komisji o umożliwienie stosowania przy inwestycjach poniżej pewnego pułapu uproszczonych i elastycznych procedur przetargowych, zwłaszcza w przypadku administracji regionalnej i lokalnej. Ma to zapewnić szybki przepływ środków oraz sprawne przyznawanie kontraktów MŚP i zakładom rzemieślniczym, tak aby mogły one utrzymać miejsca pracy.

38. Z zadowoleniem przyjmuje propozycje Komisji co do przyspieszonego i łatwiejszego korzystania w państwach członkowskich ze środków w ramach funduszy strukturalnych. Tylko gdy uda się znacznie uprościć procedury, można będzie sprawniej realizować i opłacać projekty w zakresie infrastruktury dzięki środkom z funduszy strukturalnych.

39. Podkreśla, że Komisja Europejska powinna zwiększyć wysiłki w tym kierunku i przewidzieć ewentualny szerszy przegląd ram instytucjonalnych polityki spójności z myślą o uproszczeniu i usprawnieniu procedur wykonawczych (zarządzanie, śledzenie ich przebiegu, kontrola), tak aby zachęcić do poważniejszych inwestycji i znacznie przyspieszyć ich tempo.

40. Zwraca się do Komisji o współdziałanie i pomoc w znalezieniu odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób niezamożne samorządy mogłyby uczestniczyć w programach także w ramach celu spójności. Trzeba rozważyć, czy należy opracować nowe stawki współfinansowania, których celem byłoby ułatwienie korzystania z finansowania ze środków unijnych.

41. KR wzywa zatem Komisję do podjęcia działań na rzecz wsparcia władz lokalnych i regionalnych oraz MŚP, aby łatwiej mogły one zapewniać lub uzyskiwać współfinansowanie, zależnie od potrzeb. Choć Komitet z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę zwiększenia prefinansowania projektów UE, to obecne trudności z uzyskaniem znacznego współfinansowania sprawiają, że w praktyce zamierzone skutki uda się osiągnąć tylko w ograniczonym zakresie.

42. Podkreśla, że należy zbadać możliwość przyjęcia specjalnych środków wsparcia na szczeblu lokalnym i regionalnym w regionach o najszybszym wzroście bezrobocia. W tym kontekście należy rozważyć przeprowadzenie przeglądu krajowej mapy pomocy regionalnej.

43. Domaga się doboru takich działań, które sprzyjałyby szczególnie małym i średnim przedsiębiorstwom.

44. Liczy na to, że Komisja wyliczy wartość wsparcia na poręczenia kredytowe, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw, w sposób uwzględniający kryzys finansowy. W szczególności wskazuje na potrzebę wzmocnienia i dofinansowania w trybie pilnym i nadzwyczajnym systemów wzajemnych gwarancji oraz kapitału wysokiego ryzyka, aby ułatwić MŚP dostęp do odpowiedniego finansowania, zwłaszcza w obliczu obecnego kryzysu, który dotyka je w sposób szczególny.

45. Uważa, że nieodzowna jest kompleksowa pomoc dla działań w zakresie szkolenia zawodowego i podnoszenia kwalifikacji. Wzywa zatem Komisję do rozważenia zaproponowania dodatkowych elastycznych rozwiązań, aby pozwolić na zmianę wydatkowania środków w ramach regionalnych programów rozwoju, tak by wesprzeć realizację priorytetów Europejskiego Funduszu Społecznego, takich jak przekwalifikowanie zawodowe i zmniejszenie bezrobocia.

46. Wskazuje na sprawdzone instrumenty skutecznego wspierania przedsiębiorstw w trudnej sytuacji, takie jak poradnictwo, tworzenie sieci kontaktów czy punkty informacji. W centrum uwagi powinny przede wszystkim stać małe i średnie przedsiębiorstwa, które pomimo solidnych podstaw ucierpiały wskutek osłabienia koniunktury, gdyż po zażegnaniu kryzysu to właśnie one będą siłą napędową ożywienia gospodarczego.

47. Wzywa Komisję Europejską, by w czerwcu przedstawiła pierwsze podsumowanie wraz z oceną, na ile podjęte działania okazały się skuteczne na szczeblu zarówno wspólnotowym, jak i państw członkowskich i czy konieczny będzie kolejny plan naprawy gospodarczej.

48. Zachęca, aby regiony oceniały realizację tych działań w ramach rozpowszechniania najlepszych praktyk.

49. Upoważnia swego Przewodniczącego do przekazania rezolucji Komisji Europejskiej, Parlamentowi Europejskiemu, Radzie oraz państwu członkowskiemu pełniącemu przewodnictwo w Radzie.

50. Zwraca uwagę Komisji Europejskiej na potrzebę zapewnienia bezwarunkowego przestrzegania Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego przez wszystkie państwa członkowskie.

Bruksela, 22 kwietnia 2009 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Luc VAN DEN BRANDE
